

Minister Klimatu i Środowiska

DGO-OK.050.30.2024.AAG
3548625.14057019.11368810
Warszawa, 07-01-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją z dnia 18 grudnia 2024 r. Pana Posła Janusza Cieszyńskiego w sprawie sankcji za spalanie odpadów (znak: K10INT6940), przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie informuję, że zgodnie z obowiązującymi przepisami z zakresu gospodarki odpadami termiczne przekształcanie odpadów (spalanie odpadów) co do zasady można prowadzić wyłącznie w spalarniach odpadów lub we współspalarniach odpadów¹. Są to instalacje spełniające restrykcyjne wymagania prawne, w tym w zakresie emisji do powietrza.

Wyjątek od powyższej reguły stanowi spalanie wybranych rodzajów odpadów przez osoby fizyczne. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie listy rodzajów odpadów, które osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami mogą poddawać odzyskowi na potrzeby własne, oraz dopuszczalnych metod ich odzysku² niektóre rodzaje odpadów roślinnych, korka i drewna, niebędące odpadami niebezpiecznymi, mogą być wykorzystane przez osoby fizyczne jako paliwo (a więc spalane w kotłach grzewczych). Podkreślić jednak trzeba, że spalanie przez osoby fizyczne innych rodzajów odpadów niż odpady wymienione w ww. rozporządzeniu jest zakazane.

Ponadto zakazane jest spalanie zgromadzonych pozostałości roślinnych poza instalacjami i urządzeniami, jeżeli są one objęte obowiązkiem selektywnego zbierania³. To oznacza, że zakazane jest spalanie poza instalacjami (np. w ognisku) pozostałości roślinnych, jeżeli w danej gminie wprowadzono selektywne zbieranie tych odpadów. Należy z nimi postępować w sposób określony w regulaminie utrzymania czystości i porządku, który obowiązuje w danej gminie.

Wskazać należy, że domowe piece nie są przystosowane do spalania odpadów. Panuje w nich o wiele niższa temperatura niż w spalarniach, nie posiadają również filtrów powietrza, które wyłapywałyby niebezpieczne związki powstałe na skutek procesów nielegalnego spalania odpadów. W trakcie palenia butelek PET, plastikowych i foliowych opakowań, zużytej odzieży, fragmentów mebli zawierających trujące lakiery czy elementów gumowych, do atmosfery uwalniane są toksyczne związki. Zwiększa się emisja pyłów

¹ Art. 155 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.)

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami mogą poddawać odzyskowi na potrzeby własne, oraz dopuszczalnych metod ich odzysku (Dz. U. z 2016 poz. 93)

³ Art. 31 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach

i węglowodorów aromatycznych, tlenków azotu i siarki. Toksyny uwalniane z dymem do powietrza dostają się do dróg oddechowych, opadają na glebę, powodując jej zanieczyszczenie, jak również dostają się do wód gruntowych. Wpływ spalania odpadów na środowisko zależy jest od wielu czynników, w szczególności skali zjawiska, rodzaju spalanych odpadów, a także warunków atmosferycznych.

Największe zagrożenie niesie za sobą spalanie odpadów niebezpiecznych, w tym chemikaliów.

Należy również wyjaśnić, że postępowanie ws. kar za nielegalne postępowanie z odpadami, w tym spalanie, prowadzone jest przez następujące organy i służby:

- Policja, a inne organy, gdy przepis szczególny tak stanowi – na podstawie art. 95 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia⁴;
- strażnicy straży gminnej – na podstawie § 2 ust. 1 pkt 18) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego⁵;
- inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska - na podstawie § 2 pkt 13) rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska 30 sierpnia 2022 r. w sprawie wykroczeń, za które inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego⁶.

Poniżej przedstawię szczegółowe odpowiedzi na pytania zadane w interpelacji:

1. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska analizowało skuteczność obowiązujących kar za wykroczenia związane z nielegalnym spalaniem odpadów? Jeśli tak, jakie wnioski wynikają z tych analiz?

Zdając sobie sprawę z zagrożeń, jakie wiążą się z niewłaściwym postępowaniem z odpadami, w 2022 r. przyjęto ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania przestępczości środowiskowej⁷, w której wprowadzono zaostrzenie kar na działania na szkodę środowiska naturalnego, m.in. znowelizowano art. 47 § 2 Kodeksu karnego. Zgodnie z nowym brzmieniem ww. przepisu, w przypadku skazania sprawcy za umyślne przestępstwo przeciwko środowisku, sąd obligatoryjnie orzeka nawiązkę w wysokości od 10 000 do 10 000 000 złotych na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), o którym mowa w art. 400 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska⁸. Gdy przestępstwo zostanie popełnione nieumyślnie, nawiązka w ww. wysokości jest orzekana fakultatywnie. Przed 1 września 2022 r. nie była określona dolna i górna wysokość nawiązki. Jednocześnie w każdym przypadku miała charakter fakultatywny.

Obecnie za prowadzenie termicznego przekształcania odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów grozi kara aresztu lub grzywny⁹. Oznacza to, że w przypadku stwierdzenia nielegalnego spalania odpadów przez osoby fizyczne mogą one zostać ukarane

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 977

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1350 z późn. zm.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1837

⁷ Ustawa z dnia 22 lipca 2022 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania przestępczości środowiskowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1726).

⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 877

⁹ Art. 191 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

karą aresztu, która trwa od 5 do 30 dni lub grzywną w wysokości od 20 do 5 000 zł¹⁰. Dodatkowo, przetwarzanie odpadów, w tym przez ich termiczne przekształcanie, bez wymaganego zezwolenia zagrożone jest administracyjną karą pieniężną w wysokości od 1 000 zł do 1 000 000 zł¹¹.

Powyższe wskazuje, że w obecnie obowiązujących normach prawnych istnieją różnego typu sankcje za łamanie przepisów dotyczących spalania odpadów, a za ich nakładanie w zależności od skali i sprawcy naruszenia, odpowiedzialne są właściwe organy, jak np. wojewódzki inspektor ochrony środowiska, straż gminna, policja. Natomiast Ministerstwo Klimatu i Środowiska (dalej Ministerstwo) nie prowadzi kontroli nad nakładanymi karami.

Niemniej jednak Ministerstwo monitoruje sytuacje dotyczącą gospodarowania odpadami i w przypadku konieczności podejmuje stosowne działania, w szczególności legislacyjne.

2. Czy Ministerstwo rozważa zmiany w sankcjach za nielegalne spalanie odpadów oraz działania mające na celu ich skuteczniejsze egzekwowanie?

Biorąc pod uwagę zmiany przepisów, opisane w odpowiedzi na pytanie 1, obecnie nie planuje się zwiększenia sankcji.

Jednak trzeba podkreślić, że Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi analizy przepisów mające na celu usprawnienie prac Inspekcji, m.in. w kontekście zwiększenia wykrywalności wykroczeń przeciwko środowisku.

3. Jakie działania edukacyjne Ministerstwo podejmuje lub planuje w zakresie uświadamiania obywateli o skutkach spalania odpadów dla środowiska i zdrowia?

Spalanie odpadów, ze względu na swoją szkodliwość dla środowiska jest naganną praktyką i poważnym problemem dla środowiska, zwalczanym przez organy państwowe (np. Inspekcję Ochrony Środowiska), również poprzez dostarczanie informacji i edukację społeczeństwa.

Dlatego też racjonalna gospodarka odpadami oraz zmiany klimatu spowodowane emisjami dwutlenku węgla i szkodliwych gazów do powietrza to jedne z priorytetowych tematów edukacyjnych Ministerstwa Klimatu i Środowiska. W tym zakresie prowadzimy ogólnopolskie działania edukacyjne skierowane do społeczeństwa, których celem jest podniesienie wiedzy dotyczącej tych problemów, a także wskazanie, jakie działania może podjąć każdy z nas, aby poprawić sytuację, w tym jak prawidłowo postępować z odpadami oraz co zrobić, aby zmniejszyć emisje.

W tym celu wykorzystujemy dostępne narzędzia, za pomocą których można efektywnie dotrzeć do grup odbiorców. W szczególności na bieżąco publikujemy artykuły edukacyjne na stronie głównej Ministerstwa i zakładce edukacja ekologiczna (www.gov.pl/edukacja-ekologiczna) oraz posty edukacyjne w mediach społecznościowych. Realizujemy również długofalowe kampanie edukacyjne jak np.: kampania Nasz klimat (www.gov.pl/edukacja-ekologiczna/nasz-klimat), oszczędzamy energię (www.gov.pl/edukacja-ekologiczna/oszczedzamy-energie). W 2024 r. zrealizowaliśmy kampanie edukacyjną w TVP i TVN, tj. felietony w telewizjach śniadaniowych, audycje w magazynie rolniczym, wejścia w prognozach pogody oraz wątki w serialach paradokumentalnych. Tematyka wymienionych formatów dotyczyła w szczególności transformacji energetycznej (sposobów

¹⁰ Art. 19 i 24 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2023 r. poz. 2119)

¹¹ Art. 194 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

na ograniczanie emisji i wpływu działalności człowieka na środowisko) i racjonalnej gospodarki odpadami.

Ponadto zrealizowaliśmy webinaria i szkolenia dla nauczycieli, instytucji i edukatorów, m.in. wykłady w ramach Akademii MEN – zorganizowane we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Fundacją Edukacji Klimatycznej - pt. „System klimatyczny, granice planetarne – pojęcie dotyczące procesów systemu Ziemi i granic, których przekroczenie może wywołać nagłą i nieodwracalną zmianę środowiska w skali kontynentalnej lub globalnej”, czy „Fakty i mity na temat zmian klimatu – odpowiedzi na podstawowe pytania” (zapis wykładów>> <https://youtu.be/jY3Que2YtCw>), ale też szkolenia „Mozaika klimatyczna”, przeprowadzone dla urzędników i pracowników Ministerstwa Rolnictwa, KPRM i MKiŚ.

Zrealizowaliśmy i udostępniliśmy także scenariusze lekcyjne dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych, dotyczące zagadnień z ochrony i zmian klimatu. Materiały tworzą spójny program wprowadzający w problemy zmian klimatu w sześciu obszarach tematycznych:

- a. nauki o klimacie,
- b. sprzężeń zwrotnych ze szczególnym podkreśleniem bioróżnorodności,
- c. adaptacji i mitygacji,
- d. energetyki,
- e. społecznych skutków zmian klimatu,
- f. źródeł informacji o klimacie.

Scenariusze do pobrania pod linkiem: www.gov.pl/edukacja-ekologiczna/scenariusze-lekcyjne

W prowadzonych działaniach pokazujemy dobre przykłady ukazując tym samym sposoby postępowania, aby skorzystało na tym środowisko i klimat, ale przede wszystkim społeczeństwo. W kolejnych latach działania te będą kontynuowane.

4. Czy Ministerstwo planuje zwiększenie wsparcia dla gmin w zakresie monitorowania i egzekwowania przepisów dotyczących ochrony środowiska?

Ministerstwo prowadzi działania mające na celu wsparcie gmin oraz innych organów i służb w przeciwdziałaniu nielegalnemu postępowaniu z odpadami. Są to działania polegające na tworzeniu dobrego prawa, które wspiera legalne postępowanie z odpadami oraz przejście na gospodarkę obiegu zamkniętego (GOZ). Są to również działania polegające na przygotowywaniu planów oraz dokumentów strategicznych. Dodatkowo, są to działania edukacyjne, opisane w odpowiedzi na pyt. 3.

Należy tutaj podkreślić, że każdy posiadacz odpadów jest zobowiązany do przekazania ich uprawnionemu podmiotowi i nie jest to jedynie odpowiedzialność gminy, aby monitorować i egzekwować wykonywanie przepisów ochrony środowiska. Jak zostało opisane w odpowiedzi na pytanie nr 1 i 2 – kontrola podmiotów gospodarujących odpadami oraz osób fizycznych prowadzona jest przez kilka instytucji i w tym zakresie nie są planowane zmiany.

Kwestie gospodarowania odpadami komunalnymi, oraz w pewnym stopniu odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi pochodzącymi z samodzielnie wykonywanych napraw są uregulowane przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości

i porządku w gminach¹² dalej: „ucpg”. Gmina jest odpowiedzialna za odbiór i zagospodarowanie tych odpadów wytwarzanych przez mieszkańców. Może też objąć nieruchomości niezamieszkałe systemem odbioru i zagospodarowania tych odpadów.

Ucpg reguluje też obowiązki właścicieli nieruchomości. Są oni zobowiązani do pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi.

Co jest ważne w opisanej w interpelacji sytuacji, gminy są zobowiązane do utworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) i przyjmowania w nich odpadów budowlanych i rozbiórkowych pochodzących z gospodarstw domowych (z samodzielnie wykonywanych prac remontowo-budowlanych). W efekcie w ramach uiszczanej opłaty można oddać do PSZOK np. gniazdka elektryczne czy blaty kuchenne.

Gminy wspierane są finansowo przez dedykowane ich potrzebom programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, fundusze regionalne i inne pozostające poza kompetencjami Ministerstwa.

Dodatkowo problemem często zauważanym przez obywateli jest kwestia „dzikich wysypisk”. Dla przypadków gdy nielegalnie nagromadzone odpady zagrażają zdrowiu lub życiu ludzkiemu w 2019 r. został wprowadzony przepis szczególny, dotyczący usuwania takich odpadów (art. 26a ustawy o odpadach), tj. organ właściwy niezwłocznie podejmuje działania polegające na usunięciu odpadów.

Istnieje też możliwość dofinansowania tego typu działań ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska¹³. Ponadto art. 6r ust. 2b ucpg stanowi, że z opłat pobranych za gospodarowanie odpadami komunalnymi gmina może pokryć koszty usunięcia odpadów komunalnych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania i magazynowania w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach

Niestety nadal wiele osób próbuje uniknąć kosztu zagospodarowania wytworzonych przez siebie odpadów i pozbywa się ich nielegalnie. Ważna jest współpraca pomiędzy poszczególnymi organami i służbami oraz osobami, które np. zauważają niewłaściwe postępowanie z odpadami. Na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska znajduje się przeznaczony do tego celu formularz pozwalający łatwo i sprawnie zgłosić np. nielegalne pozbycie się odpadów:

<https://www.gios.gov.pl/pl/zglos-interwencje-formularz>

Z wyrazami szacunku,

Z up. Ministra

Anita Sowińska
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

¹² ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2024 r. poz. 399)

¹³[4] art. 400a ust. 1 pkt 8c ustawy – Prawo ochrony środowiska

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska